

СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

11.08.2022

м. Київ

№ 70/4-рк/к

**КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
СЕМЕНІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ
«КОМУНАЛЬНИК»**

Про припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції

Східним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України у ході здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції встановлено наступне.

Згідно з відомостями Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (за посиланням <https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search/person-result>), КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО СЕМЕНІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ «КОМУНАЛЬНИК» (далі – КП «КОМУНАЛЬНИК», ПІДПРИЄМСТВО) є юридичною особою. Місцезнаходження КП «КОМУНАЛЬНИК»: [REDACTED]

Основним видом діяльності ПІДПРИЄМСТВА є [REDACTED]

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «КОМУНАЛЬНИК» є суб'єктом господарювання.

Статтею 1 Закону України «Про природні монополії» визначено, що:

- природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги);

- суб'єкт природної монополії - суб'єкт господарювання (юридична особа) будь-якої форми власності, який виробляє (реалізує) товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії.

Згідно зі статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

КП «КОМУНАЛЬНИК» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (далі - Методика) встановлено наступне.

Відповідно до пункту 3.1. Методики, об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- КП «КОМУНАЛЬНИК» - суб'єкт господарювання, що надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення;

- послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Споживачами послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є фізичні особи, суб'єкти господарювання, що отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 4.1 Методики, перелік товарів, щодо яких має визначатися монополіне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

Згідно із статтею 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до комунальних послуг належить, зокрема, послуги: з централізованого водопостачання, з централізованого водовідведення.

Товаром щодо якого визначається монополіне (домінуюче) становище КП «КОМУНАЛЬНИК» є послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пунктів 5.1 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;
- подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо;
- наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
- відсутність суттєвої різниці в цінах;
- взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

Відповідно до абзаців двадцять шостого та двадцять сьомого частини першої статті 1 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення», централізоване питне водопостачання - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу

об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води; централізоване водовідведення - господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення;

Згідно з частиною першою статті 7 Закону України «Про природні монополії» діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у статті 5 цього Закону, а також діяльність суб'єктів господарювання на суміжних ринках підлягає ліцензуванню відповідно до закону.

Враховуючи, що ринок послуг з централізованого водопостачання та водовідведення перебуває у стані природної монополії, ці послуги, внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання та водовідведення, на мають заміників.

За інформацією, розміщеною на сайті Антимонопольного комітету України за посиланням https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%B7%D0%B2%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%97/traven_2022.pdf, КП «КОМУНАЛЬНИК» внесено до Зведеного переліку суб'єктів природних монополій станом на 31.05.2022 на ринку централізованого водопостачання та водовідведення на території Полтавської області.

Отже, товарними межами ринку є надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 6.1 Методики, територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Відповідно до інформації, наданої листом від 21.12.2021 № 336 (вх. від 21.12.2021 № 70-01/7009), КП «КОМУНАЛЬНИК» надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення споживачам в межах території смт Семенівка Кременчуцького району Полтавської області.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку визначено територія смт Семенівка Кременчуцького району Полтавської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні ПІДПРИЄМСТВА (далі – Територіальні межі).

Споживачі, мережі яких приєднані до мереж централізованого водопостачання та водовідведення ПІДПРИЄМСТВА, не мають можливості отримувати послуги з централізованого водопостачання та водовідведення від

інших ліцензіатів. Отже, КП «КОМУНАЛЬНИК» в Територіальних межах не має конкурентів на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 7.1 Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.

Часовими межами ринку визначено 2021 рік та січень-квітень 2022 року, період протягом якого КП «КОМУНАЛЬНИК» надавались споживачам послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 9.1 Методики, потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

З огляду на розміщення (розташування) мереж централізованого водопостачання та водовідведення, що перебувають у власності та/або користуванні ПДПРИЄМСТВА, суб'єкти господарювання, які можуть бути потенційними конкурентами на ринку надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення КП «КОМУНАЛЬНИК» в Територіальних межах, не діють.

Відповідно до пункту 9.2. Методики, бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

Бар'єрами вступу потенційних конкурентів на ринок централізованого водопостачання та водовідведення є обмеження, пов'язані з необхідністю наявності ліцензії на здійснення господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення, наявність об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води до споживача, наявність каналізаційних мереж.

Враховуючи наведене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», КП «КОМУНАЛЬНИК» має

ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в межах території смт Семенівка Кременчуцького району Полтавської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні ПІДПРИЄМСТВА, протягом 2021 року та січня-квітня періоду 2022 року.

Відповідно до частини другої статті 6 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавцем комунальних послуг, зокрема, послуг з централізованого водопостачання, централізованого водовідведення є суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та водовідведення.

Згідно з частиною другою статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавець комунальної послуги зобов'язаний, зокрема, готувати та укладати із споживачем договори про надання комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов їх виконання згідно з типовим договором.

Відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний **сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення. Загальний розмір сплаченої пені не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу.**

Згідно із пунктом 14 Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 933, яка була чинною до 02.02.2022), за несвоєчасне внесення плати із споживача стягується пеня у розмірі, встановленому законом.

Крім того, відповідно до пункту 41 ТИПОВОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОГОВОРУ про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690, пункту 44 ТИПОВОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОГОВОРУ про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, пункту 32 ТИПОВОГО ДОГОВОРУ, з власником (користувачем) будівлі (приміщення у будівлі) про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 85), у разі несвоєчасного здійснення

платежів споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі **0,01 відсотка** суми боргу за кожний день прострочення. Загальний розмір сплаченої пені **не може перевищувати 100 відсотків** загальної суми боргу.

Отже, чинними нормативно-правовими актами не передбачено сплату споживачем пені в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України від суми простроченого платежу за кожний день прострочення.

Відповідно до інформації, наданої КП «КОМУНАЛЬНИК» листами від 21.12.2021 № 336 (вх. від 21.12.2021 № 70-01/7009) та від 25.04.2022 № 56 (вх. від 07.06.2022 № 70-01/1026), впродовж 2021 року та з початку 2022 року ПІДПРИЄМСТВОМ надавались послуги з централізованого водопостачання та водовідведення фізичним особам на підставі договорів, укладених відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (із змінами) та від 05.07.2019 № 690 (із змінами).

Листом від 25.04.2022 № 56 (вх. від 07.06.2022 № 70-01/1026) КП «КОМУНАЛЬНИК» повідомлено, що кількість споживачів (населення) на 01.01.2022 становила: послуги централізованого водопостачання - 380 осіб, послуги з централізованого водовідведення – 424 особи; кількість укладених договорів з населенням на надання послуги на 01.01.2022 становила: з централізованого водопостачання– 328, з централізованого водовідведення – 275; обсяг наданих послуг населенню за 2021 рік становив: з централізованого водопостачання -190345 грн.; з централізованого водовідведення – 188 642 грн.

За результатом аналізу інформації, отриманої від КП «КОМУНАЛЬНИК», встановлено, що ПІДПРИЄМСТВОМ включено до договорів із споживачами (населенням) умову, не передбачену чинним законодавством. Зокрема, **пунктом 6.3. умов договору передбачено умову: «За несвоєчасну (згідно пункту 3.2 Договору) оплату Послуг, Споживач зобов'язаний сплатити Виконавцю, крім суми заборгованості, пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення»** (мова оригіналу).

Так, наприклад, зазначену умову містять договори про надання населенню приватного сектору послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення, укладені із споживачами:

_____ договір б/н від 22.09.2021; _____
_____ договір б/н
від 01.11.2021; _____

_____ договір б/н від 05.01.2021); _____
_____ договір б/н від 01.07.2021; _____

НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення буде становити: $6\% : 365 \text{ днів} \times 2 = 0,03\% \text{ в день}$;

- при обліковій ставці НБУ 10 % річних, що діяла з 21.01.2022 по 04.03.2022, пеня передбачена договором в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення буде становити: $10\% : 365 \text{ днів} \times 2 = 0,05\% \text{ в день}$.

Отже, при застосуванні подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення, розмір нарахованої пені буде значно більшим (у 3-5 разів), ніж при нарахуванні пені в розмірі 0,01 відсотка суми боргу за кожний день прострочення.

За таких умов, у разі несвоєчасного здійснення платежів за послугу з централізованого водопостачання, споживачі мають сплачувати водопостачальному підприємству пеню в більшому розмірі, ніж встановлено умовами ТИПОВОГО ДОГОВОРУ.

Як зазначено у листі КП «КОМУНАЛЬНИК» від 25.04.2022 № 56 (вх. від 07.06.2022 № 70-01/1026), що ПІДПРИЄМСТВО включило до умов договорів про надання населенню приватного сектору послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення пункт 6.3. «За несвоєчасну (згідно пункту 3.2 Договору) оплату Послуг, Споживач зобов'язаний сплатити Виконавцю, крім суми заборгованості, пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення» (мова оригіналу) відповідно до пункту 44 ТИПОВОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОГОВОРУ про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 (із змінами).

Однак, пунктом 44 ТИПОВОГО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДОГОВОРУ про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 (із змінами) не передбачено умови, що у разі несвоєчасного здійснення платежів споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення та обмежено розмір сплати пені (не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу).

Також, КП «КОМУНАЛЬНИК» повідомлено, що форма договору про надання населенню приватного сектору послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення, яка містить зазначену умову, застосовується ПІДПРИЄМСТВОМ з 16.07.2020 року, однак нарахування пені споживачам відповідно до пункту 6.3 договору не проводилось.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Отже, дії КП «КОМУНАЛЬНИК» із встановлення у договорах про надання населенню приватного сектору послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення умови щодо сплати пені у розмірі подвійної ставки НБУ, що не передбачено чинним законодавством, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в межах території смт Семенівка Кременчуцького району Полтавської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні ПІДПРИЄМСТВА, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи наведене, на підставі пункту 10 частини п'ятої статті 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», підпункту 13 частини першої пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ СЕМЕНІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ «КОМУНАЛЬНИК» такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

припинити дії із встановлення у договорах про надання населенню приватного сектору послуг з централізованого питного водопостачання та водовідведення умови щодо сплати пені у розмірі подвійної ставки НБУ, що не

передбачено чинним законодавством, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Про результати розгляду рекомендацій КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ СЕМЕНІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ «КОМУНАЛЬНИК» необхідно повідомити Східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (за адресою вул. Зигіна, 1, м. Полтава, 36000 та на e-mail: khr@amcu.gov.ua) у **30-ти денний термін** з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК